

ken van de Katholieke leer. Men vreesd zich te compromitteren, door zich met de Oud-Roomschen te veel in te laten, enz.

De Frisius liet zich te Bazel volgenderwijze hooren over den geest die in deze dagen te Parijs den boventoon heeft: »De algemeene heerschende geest is openlijk tegen allen godsdienst gelast. Des Zondagsmorgens brengen de openbare onderwijzers de kinderen naar de comédie, opdat zij geen kerk of Zondagschool zouden bezoeken. Een lid van den gemeenteraad zeide in het openbaar: »Het is niet waar, dat wij God uit de school bannen; wat niet bestaat, kan niet uitbannen worden.» De Roomschen bouwen schoolpaleizen, waarin honderd duizenden kinderen worden opgenomen. De staatslieden lokken door middel van vrijdom van het betalen van schoolgeld, door het verstrekken van kosteloze middelen vele kinderen tot zich. Ten slotte klaagt deze predikant, dat er voor kinderen van Protestantsche ouders geen onderwijs is, dat met hunne gevoelens overeenkomt. En toch, honderden Protestanten hebben de wet op het lekenonderwijs uitbundig toegejuicht!

Opmerkelijk is het hoe de Anglicaansche hoogkerkelijke partij aansluiting zoekt met de oud-katholieke, de Grieksche en de Armeensche kerk. Reeds zijn er deputatiën voor de oud-Roomschen van Duitschland en Zwitserland geweest en zoo zijn op omzigtigheid van den aartsbischop van Canterbury de Engelsche bisschoppen Wordsworth van Salisbury en Wilberforce van Newcastle, door twee priesters vergezeld, naar Nederland gereisd, om aan de drie lutherische bisschoppen van Nederland een bezoek te brengen. Het doel van deze reis was om door persoonlijke besprekingen op de hoogte te komen van den toestand van de oud-Roomsche kerk in Nederland en de banden tusschen haar en de Anglicaansche kerk nauwer toe te halen. Den 14den Juni werd ten huize van den aartsbischop van Utrecht Heilamp een lange conferentie gehouden, alwaar bleek, »dat in onderlinge gewichtige punten de Anglicaansche (lees: hoogkerkelijke) beschouwingen met die der Katholieke (lees: oud-Roomsche) kerk overeenkomen, terwijl men haar in andere stukken zeer na schreef te komen; maar die neemt niet weg, dat de belangrijke punten overbleven, waaromtrent men voorloopig geen overeenstemming kon constateren.» Ook de gelijkgheid der wijzingen der Anglicaansche bisschoppen en hunne onafgebroken succesvolle kwam ter sprake en de aartsbischop verklaarde zich bereid, volgens het verlangen van de Engelsche bisschoppen deze zaak met zijne geestelijken te bespreken.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE ELF WEEZEN.

VIII.

Hoe het kwam.

Wanneer mijn lezers ooit in de gelegenheid zijn een uitstapje naar Duitschland te maken, dan zullen zij zich zeker niet beklagen, als zij onder meer een bezoek brengen aan het Taunus-gebergte, in de provincie Heusen-Nassau. Want de natuur is daar heerlijk. Maar wat niet iedereen weet, ook al is hij in die streek geweest, is, dat er een dorp ligt, Friedrichsdorf geheten, »t welk een anderhalf duizend inwoners telt. Als men van de stad Homburg komt, leidt een fraaie schaduwrijke weg u er heen.

Nu zijn er echter in die buurt wel meer dorpen. Het merkwaardige van Friedrichsdorf echter is, dat nagenoeg alle inwoners er geen Duitsch, maar Fransch spreken, schoon het plaatsje al eeuwen in het hartje van Duitschland ligt.

Hoe komt dat? zult gij vragen. Voor tweehonderd jaar, toen, zooals ik in 't begin vertelde, de Protestanten hevig vervolgd werden, vluchtten vele van hen naar Duitschland, gelijk naar Nederland en andere landen, waar men vrijheid had den Heere te dienen. In het eerstgenoemde land nu vonden een aantal Hugenoten of gevluchte Fransche Protestanten een toevlucht en schuilplaats in het landgraafschap Hessen-Homburg. Daar regeerde toen een vroom en vriendelijk vorst, die Frederik (of Friedrich) II heette.

Deze graaf Frederik nu handelde naar het woord des Heeren: »Doe wel aan allen, maar meest aan de huisgenooten des geloofs.« Zoo had hij dan die arme, voortgedreven lieden niet goederteruggevoerd ontvangen en geherbergd. De vraag was echter, wat met hen te beginnen. Doch, wie wil, weet raad. De landgraaf wees hun een geschikte plaats aan, waar zij een dorp konden stichten, dat naar hem Friedrichsdorf, d. i. dorp van Frederik, heeten zou. Daar konden zij niet alleen rustig leven, maar zelfs schonk de Vorst aan dat dorp al de voorrechten die de steden bezaten, wat veel bijdroeg om het plaatsje te doen bloeien.

Het dorp was in 1673 gesticht en dus pas een zo jaar oud, toen onze kleine kousenkoopster er aankwam en gij begrijpt nu, hoe hij er niet dan Fransch hoorde spreken. Verbaasd is wel, dat dit nog zoo is, terwijl anders de nakomelingen der Hugenoten in het Kaapland en hier de taal hunner vaderen lang verleerd hebben. Deze Franschen echter, die hun wijkplaats »la terre promise«: »t beloofde land, noemden, hebben zich aan hun oude taal gehouden en dit kon ten eerste, wijl zij afgezonderd bijeen woonden en ten tweede, wijl de regering hun vrij liet in kerk en school steeds de Fransche taal te gebruiken. Onder elkaar deden zij dat natuurlijk vanzelf. Ook de onderwijzers deden altijd hun best den kinderen goed Fransch te leeren en allen pasten er op, dat de taal zuiver bleef — wat kleine en groote Nederlanders met hun eigen taal zelden doen. Zoo nu is het nog op dit oogenblik, en vandaar dat de nakomelingen der Franschen in Friedrichsdorf, al zijn ze thans ook Duitschers, toch nog altijd de oude taal spreken; zij gebruiken daarin veel Bijbelsche uitdrukkingen. Hoe Friedrichsdorf er thans uitziet, hoop ik den lezer straks nog even te vertellen, dan weet hij het later, als hij in de buurt mocht komen.

Onze Anton was, gelijk ik reeds zei, niet weinig verbaasd, zijn eigen taal te hooren spreken. Maar op haar beurt keek de vrouw, en evenzoo haar man, niet weinig op, toen de kousenkoopster in even goed Fransch zij waar begon aan te prijzen.

Hij werd nu hartelijk uitgenodigd zich neer te zetten en te vertellen, hoe hij daar kwam. Dat deed Anton gaarne, en evenzoo verhaalden man en vrouw hem, hoe zij, evenals hij, door de hitte der verdrukking om den Heeren vrij Frankrijk hadden moeten ontvluchten. Gij begrijpt, dat er over en weer heel wat te vertellen viel, waarbij soms de tranen in de oogen kwamen. En toen Anton eindelijk afscheid nam, had hij niet alleen verscheiden paren kousen verkocht, maar was hij ook zoo wel onthaald geworden, dat hij allen lust had tot tochtje nog eens te doen.

Het spreekt vanzelf, dat onze vriend van de heugelijke ontmoeting niet zwijgen kon. Zoodra was hij niet thuis gekomen of werd aan den domine en aan Abraham verteld. De laatste verbaasde zich niet weinig over hetgeen hij vernam, en eveneens verwonderde zich de predikant, omdat hij... ja, omdat hij aan heel Friedrichsdorf niet had gedacht, al wist hij heel goed, dat de Vorst des lands daar aan de Fransche zwervelingen een schuilplaats had bereid. Doch zulke dingen te vergeten, overkomt geleerden menschen wel eens meer. Ook moet ik er bijvoegen, dat men in dien tijd niet zooveel reisde en trok als thans, en menigen in zijn dorp geboren werd, leefde en stierf, zonder ooit veel verder te komen.

Doch had ook de domine niet aan Friedrichsdorf gedacht, des te beter dacht hij na over het lot van de twee knapen. Hij begreep aanstands, dat nu een veel beter weg gevonden was, dan hij ooit voor hen had kunnen vinden. Hij kon hen niet altijd bij zich houden; daarvoor bezat hij geen geld, en werk voor hen had hij ook niet. In het Fransche dorp echter zouden ze onder hun landgenooten zijn; ze konden er hun vak uitoefenen, en wellicht de hulp krijgen die ze noodig hadden, wat te Offenbach moeilijk ging. Om kort te gaan, de leeraar begaf zich eens naar Friedrichsdorf, en hij was zoo gelukkig daar een gelegenheid te vinden bij goede lieden, om zijn twee pleegzonen te herbergen.

Met tranen in de oogen namen zij kort daarop afscheid van den domine, die beloofde hen niet uit, het oog te zullen verliezen, en hen dikwijls te zullen bezoeken — wat hij ook trouw heeft gedaan. In Friedrichsdorf zetten Abraham en Anton nu met ijer hun oude handwerk voort. Onder de dorpelingen waren enkele, die 't ook verstonden en hen hielpen. Zoo vlofte het met de kousenweverij bijzonder, en de zegen des Heeren was met hen.

(Wordt vervolgd.)

HOOGENBEEK.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Het volgende stuk is opgenomen in De Basnis van 10 Aug. II.

Geachte redactie!

Mag ik nog eenmaal het woord vragen, naar aanleiding van het laatste nummer van uw blad?

Het liefst besprak ik eenige der daarin voorkomende tegenstellingen van den scherpzinnigen Dr. Bavinck, o. a. deze: »Wij redeneeren: dezelfde belijdenis maakt ons tot hetzelfde lichaam met onze vaderen; zij spreken: wij zijn historisch hetzelfde lichaam zijn, hebben wij dezelfde belijdenis.« Gaarne zou ik vragen, of dit wel juist is. Ook het historisch is, dat de Christ. Geref. ooit hebben beweerd recht te hebben op de goederen der kerk, omdat deze »aan de waarheid« behooren; en of de conclusie gewettigd is, dat de Kerk van Christus, enkel omdat zij zich als de Kerk in haren zuiversten vorm beschouwt, nu ook staatskerk moet zijn, of privileges boven andere kerken moet genieten?

Maar over dat belangrijke stuk van Dr. B. zwijg ik, gedachtig aan het: »Schoonmaker, houd u bij uwe leest!« en wensch alleen nog een woord te zeggen over die door sommigen zoo geminachte Kerkelijke Kassen.

Daarover schreef Dr. Gisp. op zijn gewone glaasheldere wijze, aan zijn vriend in Palestina. Daar deze vriend hem niet meer voor 14 Augustus zal kunnen antwoorden, veroorloof ik mij in diens plaats zijne drie stellingen te bestrijden.

Zijne derde stelling — het misbruik dat de opzieners der gemeente van de toepassing der kerkelijke tucht zouden moeten maken — werd reeds door mij besproken in het stuk, dat gij de goedheid hadt op te nemen in No. 31.

Zijne eerste stelling — dat de K. K. in den grond eene verloocheening is van de gemeente onzes Heeren, met al hare ambten en ordeningen voor de burgerlijke Overheid, — berust m. i. op een misverstand.

Naar het oordeel der zoogenaamd doleerenden bestaat de Kerk, met al hare ambten en ordeningen, ook tegenover de overheid, onverschillig of er al dan niet eene K. K. is opgericht. Zij beweijst dit door aan de Regering kennis te geven van de verwerping der statutaire banden, haar sinds 1816 opgelegd. Die kennisgeving geschiedt niet door een bestuur der K. K. maar door den Kerkeraad zelven. Eerst daarna wordt, in den regel, eene K. K. opgericht, doch dit gaat niet uit van de gemeente, maar van eenige private personen, die, zij het ook ten behoeve van de bestaande gemeente, voor zichzelf rechtspersoonlijkheid aanvragen, en die vervolgens, ter sterking van den invloed der gemeenteleden, door wie immers alle fondsen bijeengebracht worden, hunne reglementen zóó inrichten, dat feitelijk eene botsing tusschen hen en de gemeente zoo goed als onmogelijk wordt. Maar de Kerk, de Gemeente, heeft als zoodanig niets uit te staan met de K. K. Tegenover de Overheid treedt enkel de »Kerkeraad« en de »Dienste« op; ook al is er geen K. K. Deze lichamen hebben zich alleen op geestelijk gebied te bewegen; wil de Overheid hun geestelijk gezag niet erkennen, dan schiedt dit haar zelve, maar niet de Kerk die hare roeping vervult. Indien ooit de K. K. om eenige reden opheft te bestaan, dan deert dit de gemeente niet in het minste, behalve in zoover deze dan wellicht van enkele gebouwen zou verstoken worden.

De »doleerenden« leggen den nadruk op het geestelijk wezen der Kerk; juist daarom verwerpen zij den gemeenschappelijken vorm, waarin sinds de Hervorming, maar vooral sinds de revolutie, de wereldlijke overheid de Kerk van Christus wil wringen. Voor de ongeloofige overheid is de Kerk eene vereeniging van gelykgezinden, met het doel om een God te vereren en met zekere Statuten. Alle vereenigingen van geloovigen en ongeloofigen, staan principieel tegenover de wereld gelijk. Daarom werd door Koning Willem I niet alleen aan de Gereformeerde, maar ook aan andere Protestantsche Kerken, evenals aan de Ned. Israel. Kerkgenootschappen, deze statutaire vorm opgelegd, en ontstond het begrip, dat de Kerk een genootschap is, en dat zij dus daar is, waar het reglementaire bestuur is. In 1853 werd dit revolutionair wanbegrip ook door de wet zelve gehuldigd. De toen bestaande Protestantische genootschappen, waaronder ook de Ned. Hervormde Kerk, behoefden zich niet meer te laten erkennen; want krachtens het Reglement van 1816 bestonden zij reeds als genootschappen, als vereenigingen van personen, die gemeenschappelijke Godsverering bedoelden; herkenbaar aan inrichting en bestuur.

Dat genootschap, »welk beweerd de voortzetting der oude Kerk te zijn, kon derhalve naar die wet leven. Voor de Roomsche Kerk ont-

stond geene moeilijkheid, omdat daar inderdaad bestuur en kerk één zijn; maar daar berust dan ook het hiërarchisch-bestuur op een geestelijken, met den aard der kerk overeenstemmenden, grondslag. Voor nieuw-genootschappen kon het »ter kennis brengen« aan de Regering van hunne bepalingen betreffende inrichting en bestuur ook geen bezwaar opleveren; doch zij erkenden door dat ter kennis brengen stilzwijgend, dat zij niet waren de voortzetting der oude belijdeniskerk; want dan behoefden zij geene bepalingen in te zenden. Anders echter was het, en is het m. i. nog, voor de oude historische Gereformeerde Kerk, voor zoover deze weigert zich in plaats van den gemeenschappelijken belijdenisband, een genootschappelijk bestuursverband te laten opdringen.

Voor de Kerk, als lichaam des Heeren, als hoedanig zij ook en voor de wereld in voor, ja tegenover, de Overheid des lands heeft op te treden, past naar de meening der »doleerenden« de reglementaire of statutaire, op een koninklijke stilzwijgende goedkeuring berustende, inrichting niet. De Kerk heeft dan ook geenerlei formeel erkenning noodig; haar is het alleen om erkenning in zedelijken zin te doen, en die zal niet uitblijven, indien zij naar waarheid getuigt.

Die erkenning is zelfs niet noodig voor hare stoffelijke goederen; voor zoover deze niet behooven te worden gekapitaliseerd. De diaconie ontvingt en geeft uit, onverschillig of de overheid haar erkent. Vermits nu naar Christus' ordening wij niet ons op kapitaliseeren hebben toe te leggen, en het veel beter is, alles wat men ontvangt zoo spoedig mogelijk ten bate van het Godrijk weer uit te geven, zoo zou het belang der Kerk om door de burgerlijke Overheid te worden erkend voor haar zelve eigenlijk van uiterst geringe betekenis moeten zijn.

Maar nu ontstaat er eene kleine moeilijkheid, en hierrmede kom ik tot de derde stelling van Dr. Gisp. waarin hij zegt »dat de K. K. het onheilge beginnel van het vroegere staatskerkendom handhaaft volgens hetwelk eene vreemde macht de stoffelijke goederen der gemeente beheert.« Dr. G. spreekt hier van de stoffelijke goederen; dit is echter onjuist; al de stoffelijke goederen der uitdijende bestend komen zelfs nooit in handen van het bestuur der K. K. Hij moest alleen spreken van enkele stoffelijke goederen.

De moeilijkheid toch, waarvan ik sprak, is deze. Eene Kerk, hoe geestelijk ook hare roeping opvatte, heeft het gebruik van gebouwen noodig. Voorzeker van kerken; dan van weeshuizen en soortgelijke zaken. Indien zij deze in eigendom wil hebben, dan dienen zij van het eene geslacht op het andere over te gaan, omdat ook de Kerk zelve voortduurt. Zij moeten dus op naam staan van een blijvend, een onsterfelijk persoon. Daarvoor, en daartoe alleen, dient de K. K. Zij is een burgerrechtelijke vereeniging, die, evenals elke andere, moet worden goedgekeurd door de Regering zoodra haar doel niet onzedelijk is; eene vereeniging die gezinszins Godsverering of Evangelische bedoelt, doch alleen bedoelt zekere reeds van ouds bestaande Kerk tegevoert te komen en van dienst te zijn.

Is dit nu een »onheilge beginnel«? Wat onheilge steekt daarin? Het eigendomsrecht van gebouwen en kapitalen behoort gezinszins tot het wezen der Kerk. Eene Kerk zou kunnen bestaan en zou er zelfs wel aan doen, indien zij de voor hare prediking en hare wezen noodige gebouwen eenvoudig in huur nam. Zij kon zich daarbij al hare vrijheid zóó goed verzekeken, dat zij die zelfs voor den rechter zou kunnen handhaven. Verzet van den verhuurder tegen de gemeente zou dan geen ander gevolg hebben, dan verbreking van het huurovereenkomst.

Voorzeker, indien de Kerk weer gaat aan het kapitaliseeren, aan het bijeenbrengen van kapitalen voor tractementen, armbedeeling enz., ja, dan zie ik wel eenig gevaar in dat beheer door »eene vreemde macht«, hoewel zelfs dat gevaar dikwijls geheel verdwijnt, door de wijze waarop de K. K. hare reglementen inrichting heeft. Maar Dr. Gisp. en de meeste Chr. Gereformeerden zullen wel met mij eens zijn, dat het kapitaliseeren, zelf niet alleen een gevaar, maar zelfs de dood is voor de Kerk. En is dat zoo, onthoudt men zich dus van dat kapitaliseeren; waarvoor maakt men zich dan toch zoo bevreesd, en schiedt men die arme »Kerkelijke Kassen« zoo uit?

Deze kassen verdienen, dunkt mij, noch zooveel minachting noch zooveel eerbij. Zij zijn voor enkele doeleinden een hulpmiddel voor de Kerk maar hebben niet het bestaan der Kerken, ook niet haar bestaan in rechtskundigen zin, niets hoegenaamd te maken.

U dankend voor de plaatsing dezer regelen, teken ik mij

Uw dw. dr. en br. in J. C.

A. F. DE SAVORNIN LOHMANN.

Gereformeerde Gezindheid.

Ned. Geref. Kerken.

BEDANKT: Vlasingen, J. J. Westerboek van Eerten te Mijdracht — Winsum en Baard, J. van der Meulen aan De Vrochede. — Stad van 't Bieveland, W. Haman te De Bilt. — Dordrecht (voor de afd. maal), W. van den Bergh te Voorthuizen. — Hilversum, W. Ringnalda te Harmelen. — Bodegrave, J. D. van der Velde te Buitenpost. — Delft, J. Langhout te Anjum.

AANKOMEN: Spelk, J. Bajema te Zuidland.

BEDANKT: Behum, J. D. van der Velde te Buitenpost. — Mappel, K. Farnhout te Zwartsluis. — Steenwijk, A. van Schelven te Oude- en Nieuwe Wetering. — Charlois, J. P. Hanis cand. aan de V. U.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

BEDANKT: Heikensland en Dierck, G. J. Breukelaar, cand. te Aalten — Bierum, W. Folkers te Rouveen. — Zuidwolde (cl. Hoogeveen), W. Bartels, cand. — Westbroek, P. de Groot, cand. — Doorn, G. Bos, hoofdonderwijzer en voorganger te Lopik. — Hoofddorp (Haarlemmermeer), W. Breukelaar, cand. te Aalten.

AANKOMEN: De Leek, W. Breukelaar, cand. te Aalten. — Passave (N.-Amerika Ned. Geref. gem.) J. A. Erius te Schiedam.

BEDANKT: Noordwijk aan Zee, Hoofddorp (Haarlemmermeer) en Aalten, W. Breukelaar, cand. te Aalten. — Holten, L. Booma te Driezum. — Kampenland, Ph. J. Wessels te Zierikzee. — Heerenveen, J. Bakker te Ommen.

Synodale Genootschapskerk.

DIREKTAL: IJst (alphab.) Beijer te Hierden, Franzen te Ankeveen en Steydwijk Visser te Rijsoord.

TORSGANG VAN BEROEP: Opgave, A. J. Rujs te Scherpenheuvel.

AANKOMEN TOEGANG VAN BEROEP: Olde, hove, S. Buitendijk te Westerbork. — Silvolde, C. van Die te Geldermalsen.

BEDANKT VOOR TOEGANG VAN BEROEP: Gasselte, A. S. van Eerde te V. m. n. — Koudkerke (Zeel.), N. C. J. de Mijter te Hoog-Bloland.

BEDANKT: Hasselt (cl. Zwolle) H. J. Bieperink, te Moerscapelle (cl. Rotterdam). — Zandlag, Van der Meer Callentis, te Blesinge. — Kubaard, J. Bolkestein, te Langerak. — Elspeet (cl. Harderwijk), G. W. Locher, te Aalst (cl. Zalt-Bommel). — Nijehaske c. z., Haskerdijk, Westerboek van Eerten te Meerkerk. — Monnikendam, A. de Haan, te Vleuten. — Utrecht c. a., J. H. Hulscher, te Reguwijk. — Zoelmond (cl. Tiel), A. Stehouwer te Kotten (bij Wijk bij Duurstede). — Gaverd en Oostum, Koudenberg te Nieuw Amsterdam. — Zandort (cl. Breda), Dr. G. J. Brul de la Riviere te Zuidwoud. — Naaldwijk, B. W. Colen brander te Herwen. — Renswoude, W. Gerritsen te Wijerden. — Gastelruyven, Van Bijk van Henselinge te Kollumerzwaag. — Ameide en Tienhoven W. de Lange te Bruchem. — Tul en 't Waal, B. Wissig te Niekerk. — Nijega en Elshuizen (Fr.), H. J. Westrik te Oud-Vosmeer. — Houtwijk, B. Wissig te Oudekerk c. a. — Hamum, J. Oosterhuis te Oostum. — Garienen (cl. Zalt-Bommel), S. Steydwijk Visser te Rijsoord. — Bokmeer, A. P. de Groot te Ophemert. — Dussen, J. Draalsma te Wijk (bij Heusden).

AANKOMEN: Diemen c. a., C. Verhaagen te Roesvorden. — Oorschot, H. Worst J. H. te Epe. — Wilnis, P. F. van der Steen W. H. te Charlois. — Diever, J. van Giffen te Blankenham. — Waspel, J. J. Rujs te Mijnsheerenland. — Wervensloot, H. Blankstein te Peperga.

BEDANKT: Wijkkel en Hoogeveen, J. Vonk te Oudekerk. — Montfoort, W. de Lange te Bruchem. — Odijk (cl. Wijk), L. J. Blomson Henkemans te Bahr en Lathum. — Rijsen (cl. Dventer), W. R. Kalsbein te Ede (Geld.). — Oosterzee en Ede, A. Jonker te Hommerts c. a.

Advertentien.

De beste orgels voor kerken.

als zijnde het schoonst en krachtigst van zijnde, de HARMONIUMS van ALEXANDRE PÈRE et FILS.

Men vrage de geillustreerde prijscourant. Enig adres: Th. J. JANSSEN, agent voor Nederland, te 't Hertogenbosch. (282)

Bij mij verscheen:

ACTA
der
VOORLOOPIGE SYNODE
VAN
NED. DUTSCH GEREFORMEERDE KERKEN
gehouden te Utrecht,
1888.
EERSTE GEDEELTE.
Prijs f 0.90.
Amsterdam. J. A. WORMSER.

Aan alle Ned. Geref. Kerken

in ons vaderland, die nog geen of een onvoltooid Orgel bezitten, bericht ik, dat het beroemde huis

ALEXANDRE PÈRE et FILS
te Parijs, thans een Kerkorgel fabriciert, hetwelk geheel aan alle eischen voldoet. Het is gebouwd in

MASSIEF OUD EIKENHOUTEN
kast, en gaat, zelfs in de dichtste gebouwen, ruim 100 jaren mede. De toon is ingrijpend krachtig. Een exempl. is bij mij te beschikken, terwijl gaarne alle volledige inlichtingen gratis worden verstrekt.

MAR. BREEBAART,
Damrak No. 23, Amsterdam.
Grootste specialiteit in Orgels voor
HUIS, SCHOOL, ZAAL en KERK.

DAGEN VAN GOEDE BOODSCHAP.

DOOR

Dr. A. KUYPER.

HIERVAN VERSCHENEN:

I. IN DEN KERSTNACHT. II. DE PAASCHMORGEN.
III. OP DEN PINKSTERDAG.

In den loop dezer jaren zal het licht zien:

IV. OUD- en NIEUWJAAR.

Prijs van de geheele serie in vier fraaie stempelbanden f 3.00; in vier deelen ingenaaid f 3.00.

Elk deel op zichzelf is compleet en verkrijgbaar, gebonden à f 1.70; ingenaaid à f 1.20.

De teekening op de serie à f 3.00 is bij alle boekhandelaren opgesteld.

De uitgever

Amsterdam.

J. A. WORMSER.

Dezer dagen verscheen:

Het werk van den Heiligen Geest,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

EERSTE DEEL.

Het geheele werk zal bestaan uit 4 deelen, elk van 20 à 22 vel. druks. De prijs is slechts f 7.50; of f 2.50 per-deel. Afzonderlijke deelen zijn niet verkrijgbaar. Deel II is ter perse, en ook deel III zal spoedig volgen. Een fraaie, stevige stempelband voor 't geheele werk, wordt zoodra het boek compleet is tot lagen prijs verkrijgbaar gesteld.

Verkorte inhoudsopgave.

DEEL I.

I. Inleiding. — II. De Schepping. — III. De herschepping. — IV. De H. Schriftuur des O. T. — V. De vleeschwording des Woords. — VI. De Middelaar. — VII. De uitstorting van den H. G. — VIII. Het apostolaat. — IX. De H. Schriftuur des N. T. — X. De Kerke Christi.

DEEL II.

I. De te bewerken mensch. — II. De te bewerken zondaar. — III. Voorbereidende genade. — IV. Wedergeboorte. — V. Roeping en bekeering. — VI. De rechtvaardigmaking. — VII. Het geloof.

DEEL III.

I. De Heiligmaking. — II. De Liefde.

Bij alle boekhandelaren is deel I ter inzage voorhanden. Prospectus algemeen verspreid.

De uitgever

Amsterdam.

J. A. WORMSER.

GEDRUKT TER KON. NEDERL. STOOMDRUKKERIJ, WARMESSTRAAT 106 AMSTERDAM.

EXCELSIOR.

Gellus-treed tijdschrift voor Nederlands jongelingschap en volk.

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBEEK en J. A. WORMSER

12 nrs. van 16 en 12 nrs. van 8 pagina's per jaar. Prijs f 3.00.

Inhoud van het no. van 15 Augustus:

De Armada vernield (poëzie); P. J. KLOPPERS: Jeruzalem! Jeruzalem! K. De bouwstijlen, (De Christelijke tijd), met twee platen; H. Taal en letteren; Een dialect; Een uitnemend verslag; Correspondentie.

De uitgever,

Amsterdam.

HOFKERK & ZONN.

Vrije Universiteit.

Onze waarde amanuensis, broeder Van Oversteeg, heeft een circulaireje gezonden aan de broeders agenten en correspondenten, met het dringend verzoek de opgaven van leden, begunstigers en contribuerende corporatiën in hunne districten op de bekende staten in te vullen, en zoo spoedig mogelijk aan de provinciale secretarissen (of voor de provincie Drenthe, Zuid-Holland en Zeeland aan het bureau, Keizersgracht 102 Amsterdam) op te zenden.

Daar dit in verband staat met het schrijven en verzenden van quantiteiten, die vóór 1 Oct. e. k. moeten gereed zijn, is het ten zeerste gewenscht, dat zonder feil aan het verzoek van br. Van Oversteeg worde gevolg gegeven.

Een nauwkeurige opgave der namen van hen, die in dit jaar bijgekomen zijn, en evenzoo van hen, die opgehouden hebben, lid of begunstiger te zijn, is ook voldoende. Mochten aluizen in namen of cijfers in de officiële lijsten achter het jongste jaarverslag ontdekt zijn, wordt men beleefd verzocht die ook tevens aan te wijzen, opdat die verbeterd kunnen worden.

Van den ijver onzer broeders wordt met goede hoop verwacht, dat ook dit jaar de nieuw aangewonnen contribuanten talrijker zullen blijken dan degeenen die afgevallen zijn. Reeds daaromtrent kwamen moedgevendende berichten in. Een onzer correspondenten, die met droefheid melding moest maken van twee predikanten in zijn district, waarvan de één lid en de andere begunstiger was, die thans geweigerd hadden hunne contributie te voldoen, en die dus weer met hun sympathie tot de overheids-hoogescholen waren teruggekeerd — kon aan den anderen kant ook weer met blijdschap berichten, dat een goed getal nieuw aangewonnen contribuanten het geldelijk nadeel rijkelijk zou vergoeden. Moge een zelfde ijver bij vele anderen openbaar worden, en wij spoedig weer van verblijvende uitkomsten te gewagen hebben! Laat ons, goedgeoede, niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaien, zoo wij niet verlaten.

Behalve door den heer Wijnga, is dezer dagen ook met goed gevolg het kerkelijk examen afgelegd door de heeren Rudolph en Den Hag, die alzoo eertlang den herderstat lijsten mogen ter hand nemen. De Heere zegene deze beminde broeders en stelle hen tot rijken zegen in hun allergeachtigst ambt! Mijne mededeeling omtrent den heer Hanja in De Heraut van vóór veertien dagen was in zooverre minder juist, dat zij den indruk kan hebben gegeven, dat deze heer reeds spoedig zou overkomen tot de gemeente, die hem beriep. Dit is echter vooreerst nog niet het geval, aangezien de heer Hanja zijn studien aan de Universiteit nog een jaar wensch voort te zetten, evenals de heer Wijnga en anderen hebben gedaan.

Met deze schikking heeft ook de gemeente genoeg genomen.

W. HOVY.

P. S. Door tijdelijke afwezigheid van onzen penningmeester zullen de ingekomen gelden later verantwoord worden. Ik kan alleen dankend berichten, dat bij mij inkracht f 1, letter K. S., en f 25 van den heer R. H. te U.

W. H.

Dir t
Blijd
van dit
aan de
luzen
kunnen

„G

Er i
aarde
heid ge
over ee
zonder
die bij
smart
weenen
troosting
maar to
Gevoelij
het mer
blijft g
lieden,
geestelk
Maar v
lijken v
o, 200v
midden
zuchtige
hebben

Maar,
niet. I
diep ge
ren van
een tril
worden
wogen.
Tot een
het mas
derer lij
te druk;
in het n
hebben
hun eige
hun siel
barmlar
nog ma
door he
Toch

Er is
aarde,
eerste tr
nen, en
anderer
In de
vredenci
leven o
der wral
tegenloo
banger s
der sma
delijker
En i
lijden, i
hun hart
Zóó b
len, om
oorzaken